

EL BON PASTOR

Revista per a preveres i diaques

Jo soc el bon pastor: conec les meves ovelles, i elles em coneixen a mi, tal com el Pare em coneix, i jo conec el Pare. I dono la vida per les ovelles.

Número 122
Maig 2020
Any XI

Pòrtic.....	3
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i un sol esperit	
Confinats, però actius.....	6
JOAN MARIA AMICH	
En el quarantè aniversari de la URC.....	8
EDUARD REY	
Anunciar l'Evangelí	
Esperança per a viure com a cristians en temps difícils....	10
MARCOS ACEITUNO	
Ressuscità el tercer dia com deien ja les Escriptures.....	14
IGNASI RICART	
Al servei de l'altar	
El lloc fonamental de la vida sacramental.....	17
BERNABÉ DALMAU	
L'exposició del Santíssim i la vigilància teològica.....	19
JORDI FONT	
Deixebles de l'Evangelí.....	21
En recordança de Mn. Ramon Oller i Hereu	
MIQUEL ÀNGEL FERRÉS I FLUVIÀ	
Rentar els peus.....	23
Parròquia tancada? rector confinat?	
JOAN PRAT JORBA	
Un bisbe ens parla.....	24
Homes de carn i ossos	
+JOAN JOSEP OMELLA	

Equip de redacció Agustí Borrell, Norbert Miracle, Xavier Morlans, Daniel Palau, Armand Puig. Sota el patrocini de la *Càtedra de Teologia Pastoral Josep Pont i Gol*

Disseny original Animaset

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014 revistaelbonpastor@gmail.com www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de la revista podeu fer els vostres donatius a

La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic

ARMAND PUIG I TÀRRECH
Rector de l'Ateneu Universitari Sant
Pacià

L'homilia del papa Francesc del proppassat 27 de març, publicada en el primer número d'abril d'EL BON PASTOR, constitueix un obligat examen de consciència que cal reprendre a fons, ara que ha començar el debat sobre l'anomenada «nova normalitat». No es pot imaginar el futur sense treure lliçons del passat. No podem parlar de «construcció» o «reconstrucció» sense reconèixer allò que s'havia construït malament abans que la pandèmia s'endugués tantes coses que semblaven intocables, tant a dintre com a fora de nosaltres mateixos. Si hem de refer la ciutat com a espai de convivència i humanitat, no podem fer servir les mateixes peces i seguir els traçats col·lectius fallits o precaris que la pandèmia i el confinament consegüent han posat al descobert de manera palesa. Cal reconèixer, amb el Papa, que la malaltia del coronavirus s'ha desfermat en un món que ja estava malalt d'altres virus terribles com ara un individualisme galopant o el descart dels pobres i dels estrangers. El 27 d'abril el Papa va posar el dit a la nafra: «Senyor, la teva Paraula ens interpel·la... Ens hem deixat absorbir per les coses materials i transtornar per la pressa... no ens hem despertat davant guerres i injustícies del món, no hem escoltat el crit dels pobres i del nostre planeta, greument malalt. Hem continuat com si no passés res, pensant que estaríem sempre sans en un món malalt».

El punt de partença de la «nova normalitat» no pot ser un simple retorn a la «normalitat» que ja coneixíem, al món d'abans. Cal que ens fem nostres les paraules divines comunicades a Joan, el profeta de l'illa de Patmos: «Jo faig que tot sigui nou» (Apocalipsi 21,5). En Isaïes 43,19 es precisa aquesta novetat: «Obriré un camí en el desert, i rierols en l'estepa». Allò que abans era àrid, es torna fèrtil; allò que abans era un erm, ara ho solca l'aigua; allò que abans era intransitable, s'ha tornat camí. Parlar de novetat és imaginar que les condicions de vida dels habitants del planeta han de ser unes altres, que el món on vivim és un regal de l'Altíssim i no un espai del qual seríem uns dèspotes i no uns administradors, que la cura de les persones i de la creació no pot estar supeditada tan sols al factor-guany («és bo allò que produeix un benefici»), que la protecció dels pobres i dels vulnerables (ancians, malalts crònics, persones sense sostre i sense recursos) és tasca de tots, que les llibertats de pensament i expressió s'han de garantir perquè deriven de la dignitat de la persona, que la guerra és un crim contra la humanitat, que la pau i la convivència són l'única possibilitat de viure en un món global.

El món global no s'ha acabat. Tot just acaba de començar, però té les seves amenaces, i ara hem topat amb la que menys esperàvem. Els problemes passen per la nostra fragilitat i per les nostres limitacions. El portador del virus és l'ésser humà, pot ser cadascun de

nosaltres. I, com va passar amb la pesta negra, el coronavirus ha afectat majoritàriament àrees del planeta densament poblades. El covid-19 ha infectat grans ciutats i les seves àrees de influència, àrees metropolitanes amb un fort moviment econòmic, que són pulmons comercials i que suporten un trànsit constant de persones, tant les qui hi viuen com les qui les visiten, per raons comercials i/o turístiques. Recordem que el segle XIV la transmissió de la pesta negra es va fer igualment a través de les ciutats que tenien un port comercial actiu, com ara per exemple Barcelona. Aquí hi van arribar naus que transportaven rates amb puces transmissores de la pesta, que passaven a les persones i les infectaven. Cal recordar que la pesta negra va matar vint milions de persones a Europa, un terç de la seva població.

Aquesta reflexió de tipus històric voldria remarcar que les pandèmies van lligades a les ciutats, a la densitat de població i a l'activitat comercial i humana. D'altra banda, les pandèmies es connecten a esdeveniments històrics senyers i indiquen sovint canvis d'època. Són moments de crisi en els quals s'obre un esglaó nou de la història humana, com succeí a mitjan segle XIV a Europa. Per tant, la pregunta que ens hem de fer ateny la nostra capacitat d'assimilar un trencament global –no tan sols europeu–, provocat per la pandèmia del coronavirus i per la crisi econòmica i social que n'està emergint, i ateny igualment la nostra voluntat de construir un projecte humà divers del que ha estat el predominant fins ara. En efecte, com es desprèn del fragment citat del llibre de l'Apocalipsi, una crisi suposa la fi d'una realitat existent i l'aparició progressiva d'un món nou.

Aquests dies ha començat el debat públic sobre aquest món nou, amb el to menor que hi ha darrere l'expressió «la nova normalitat». En qualsevol cas, ja és important que molts subratllin que el futur no es pot enfocar com un «retorn a la normalitat», com un *déjà vu*. Fracassaríem si, en expressió de Mn. Manel M. Fuentes, ens limitéssim a «blanquejar idees, situacions i polítiques» perquè tot continués com sempre. Més aviat cal una apel·lació a la consciència, personal i col·lectiva, en què tots podem coincidir, de manera que de mica en mica es dibuixi una «nova responsabilitat» –que seria el nom propi per a omplir de contingut l'expressió «nova normalitat». Escriu Manuel Castells a La Vanguardia (2 de maig): «Tot depèn de tots i cadascun de nosaltres, del fet que cal que sabem per què realment val la pena de viure, que no són idees i interessos fora de nosaltres, sinó sentiments profunds d'allò que volem i d'allò que volem ser».

Per a nosaltres, deixebles del Ressuscitat, aquests sentiments profunds equivalen a la sensibilitat que prové de l'Evangelí de Jesús. El discurs sobre el sentit de la vida que moltes persones es fan i es faran, demana que nosaltres siguem màximament propositius i no ens quedem arrezerats darrere les nostres institucions eclesials. Ara és el moment d'entrar en l'elaboració d'una sensibilitat comuna que configuri la «nova responsabilitat» davant un món que s'ha de renovar. L'horitzó de la història i del futur, que s'arrela profundament en el missatge del Regne, torna a aparèixer davant els nostres ulls. No és hora de lamentacions ni resignacions, de temences o dubtes que ens frenin. La crisi del covid-19 és sanitària, social, econòmica i política, però també és existencial, afecta

l'existència de cadascú i de tothom. De fet, el coronavirus posa en qüestió un dels mantres del nostre temps: l'individu com a centre del món, el «jo» com a referent únic, l'individualisme com a sistema desitjable de vida.

La «nova responsabilitat», matriu de la «nova normalitat», deixa obsoleta una concepció individualista de la vida, des de la qual sembla que tot s'hagi de repetir i no sigui possible canviar res. Però, com subratlla Andrea Riccardi, tot pot canviar! Parlar de responsabilitat vol dir parlar de retrobament de l'altre, d'atenció envers el qui passa necessitat –i els pobres creixeran exponencialment en els pròxims mesos!–, de lluita contra la solitud de mi mateix i dels altres, de mà estesa i cor generós en les relacions interpersonals, de cura d'una creació redescoberta com a casa comuna, d'alliberament de l'esclavatge del consumisme, de recuperació de la solidaritat i de l'estar junts com a font de joia vital.

Aquest és el canvi d'època a què ens porta la crisi del coronavirus, que ha omplert de dol els nostres països, amb tantes morts, sobretot d'ancians confinats a les residències. Ara que sembla proper el desconfinament, se suscita una pregunta de fons: la importància del «ser» per damunt del «fer», la importància de les coses essencials per damunt de les supèrflues. En tots els ordres de la vida, també l'espiritual, cal aprendre a no moure's en les mitges tintes, a abandonar l'afany de poder que és una manera d'afalagar el propi «jo», a retrobar el jou suau de l'amor, a viure la comunitat de batejats com a forma primera de la fe, a posar al davant el «nosaltres», la comunitat eclesial, el poble sant de Déu nodrit per la Paraula i els sagraments i envigorit pel do de l'Esperit que renova «la faç de la terra» (Salm 104,30).

Un sol cor i un sol esperit

Confinats però actius

JOAN MARIA AMICH

prevere del bisbat de Girona

rector de la parròquia de Santa Maria de la Bisbal d'Empordà

En escriure aquestes ratlles portem més de cinquanta dies confinats i ja albirem el procés de desescalament. Aquesta experiència, inesperada i dolorosa pels seus efectes, ens va deixar perplexos. Els successius estats d'alarma han alterat l'activitat de les parròquies i també la nostra vida i el nostre ministeri com a preveres.

Interioritat i exterioritat, unides, ens configuren com a persones humanes. També el ministeri presbiteral està fet de dedicació intensa a la missió i d'acció orant i contemplativa, si bé sabem que conjujar aquestes dues dimensions no sempre és fàcil.

Ara vivim dies on cadascú s'ha vist en la necessitat de buscar un nou equilibri. Les nostres reaccions com a preveres han estat diverses: entre la desgana i l'excés de protagonisme hi ha molts termes mitjos i assenyats. Si hem volgut hem pogut trobar moments per agrair el recorregut que hem fet com a capellans i acollir el present i el futur que Déu continua oferint-nos. No han estat setmanes còmodes; sovint els dies s'han fet llargs però una gran majoria de preveres no ha viscut en la letargia. L'acció ha existit, existeix, i no és ni poca ni estèril.

S'ha pogut comprovar l'estima de les comunitats pel seu prevere i la relació franca i sòlida que hi han teixit. Han estat dies de comunicació interpersonal, molta i diferent de la que habitualment hom manté. Tots hem pogut valorar més el diàleg, la solidaritat i la creació de relacions positives. Hem patit la ferida que representa la «virtualitat» de la comunicació; hem trobat a faltar la «presencialitat», el contacte humà i directe, tan essencial en el nostre ministeri. Malgrat els seus límits, hem redescobert la tecnologia com una oportunitat per a fer-nos presents els uns als altres, adaptant-nos-hi i compartint pensaments i camins de sortida, vigoritzant la confiança, empatitzant en aquesta situació confinada i inèdita.

La situació ha provocat que moltes converses amb la gent no fossin gens superficials. Per a uns quants ha estat una ocasió de creixement interior. El que vivim genera preguntes i no sempre ens és fàcil suscitar i acompanyar les respostes. Ha entrat en crisi el mite d'una humanitat en progrés qualitatiu indefinit, i una intranquil·litat silenciosa s'ha apoderat de molts. En alguns han ressorgit dubtes sobre un Déu aparentment reticent a estalviar-nos el sofriment. Altres han rescatat la vella imatge d'un Déu punidor i venjatiu, una mena de Moloc desitjós de sacrificis humans. Hem hagut de recordar que «són designis de pau els del Senyor, i no d'afflicció» (Jr 29,11) i hem anunciat el rostre humà del Déu

que «plora pel flagell que ha caigut sobre la humanitat.» (cf. R. Cantalamessa, Homilia 10.04.20) A qui ens ho ha demanat l'hem orientat sobre la pregària de petició encaminant-lo cap a una oració que no tempti Déu, que abraçi tothom, eclesial, guiada per l'Esperit que ajuda a vèncer qualsevol mena d'obscuritat.

Els cristians han participat notablement en les celebracions retransmeses a través dels mitjans, especialment els dies de la Setmana Santa. Els preveres hem experimentat de manera continuada el que és la missa «sense poble»: la imatge de l'església buida qualsevol d'aquests dies se t'acaba gravant molt endins. Tanmateix - amb «streaming» o sense - el poble que tenim encomanat hi ha estat sempre ben present. Per a la caritat pastoral que ens identifica resulten ben evocadores les paraules del Cànon romà: «Per ells i per tots els seus us oferim i ells també us ofereixen a vós, Déu etern, viu i veritable, aquest sacrifici de lloança, perquè els preserveu de tot mal i per la redempció i la salvació que esperen.»

Hem admirat el servei coratjós dels companys presents en els centres hospitalaris. Sempre que la família ens ho ha demanat, els altres hem presidit la pregària pels difunts, a vegades substituint per prudència els més grans del nostre presbiteri, persones que estan en risc en aquest moment delicat. Dificilment podrem oblidar aquests instants d'oració austera i silent, de tristesa real i continguda, on el misteri de la Creu s'hi expressa en tota la seva sobrietat. En els cementiris, molts preveres exerceixen el ministeri de la proximitat i poden despertar - en el cor d'aquelles tres o quatre persones a qui s'ha deixat venir - el parenostre que de petits tots aprenguérem. Aquells que no han pogut estar al costat de la mare, el pare, el germà o l'amic que se n'anaven, han pogut sentir l'escalf de la pregària de l'Església, personalitzada en la dels mossens.

Ha estat necessari mantenir - reinventant-los - pols essencials de l'acció eclesial. Els més desfavorits han pogut comptar amb Caritas. Alguns dels serveis de l'entitat eren responsabilitat d'un bon nombre de voluntaris, la majoria grans, que no ha estat prudent que vinguessin. L'aturada ens ha animat a convocar joves dels moviments eclesials per a substituir-los en aquesta atenció, que creix a causa de la crisi que ha generat la pandèmia. Alguns preveres de menys edat també s'hi han apuntat. Hem ajudat els catequistes i acompanyants dels catecúmens a mantenir amb originalitat elements de la iniciació cristiana d'infants, adolescents i adults. Ens hem introduït en la reconversió telemàtica proposada des dels nostres centres teològics per a la majoria de matèries formatives i el teletreball ha mantingut les estructures diocesanes. I ara encara ens quedarà anar-nos adaptant a les normes que es desprenen del procés de desescalada, fins a poder reprendre totalment culte i activitats eclesials.

Com a preveres ni tocava ni ens hem vist amb cor de programar a mig i llarg termini. Però sí que hem trobat temps per a pensar. La constatació de les fortaleces i debilitats i l'anàlisi de les reaccions sempre són una oportunitat. Hem experimentat una situació amb alguns elements anticipadors d'allò que imaginàvem que ens arribaria eclesialment d'aquí a pocs anys. El que vivim pot ajudar a afinar alguns criteris ja en curs i que hauran de conduir l'Església a respondre amb seny i força evangelitzadora a l'onada que va arribant.

Als preveres, el Papa ens ha indicat el camí: «El cor del pastor és el qui fa la pastoral» (Homilia a Santa Marta, 24.04.20). Sí, la saviesa de cor ens permetrà mantenir-nos actius i lliurats a la missió amb realisme, amb equilibri personal i amb exemplaritat ciutadana.

En el quarantè aniversari de la Unió de Religiosos de Catalunya

EDUARD REY

Ministre Provincial dels Caputxins OFM

Prov. Catalunya i President de la URC

Amb vostre nom comença nostra història... Dilluns 26 a la nit, em venien al cap els versos del Virolai. Alguns frares del convent de Pompeia ens vam connectar a internet i vam muntar el projector per seguir la Vetlla de Santa Maria des del monestir de Montserrat. Anar a Montserrat és connectar a fons amb la nostra història com a cristians i com a catalans. Aviat farà mil anys que l'abat Oliba hi enviava els primers monjos. Com tantes coses en aquests dies, el Montserrat d'aquest dilluns també era insòlit. La nau estava buida, els monjos asseguts en seients alterns del cor, suposo que per respectar les distàncies de seguretat que es recomanen a causa de la pandèmia. No hi va haver eucaristia, tan sols l'ofici de lectura i la visita espiritual a la Mare de Déu de Montserrat del bisbe Torras i Bages. Les noves tecnologies, però, ens van permetre de participar *como si presentes nos halláramos*, que diria sant Ignasi de Loiola, adaptant-nos a les circumstàncies d'aquests temps incerts.

Amb vostre nom comença nostra història. Prenc la imatge de la comunitat de Montserrat, vivint el moment present i representant alhora les arrels més profundes del país, com a signe de tota la vida religiosa a Catalunya. Sense voler fer la competència a la Mare de Déu, aquesta frase del Virolai es podria aplicar també a l'Església i, en ella, a la vida consagrada. Abans, molt abans, que aquesta terra rebés el nom de Catalunya, els consagrats ja hi érem. Pregant, estimant i servint de mil maneres, hem travessat els segles. El nostre país és fill dels monestirs benedictins, germà dels ordes mendicants, amfitrió i pare de múltiples fundadores i fundadors. Hem resat, hem cultivat la terra, hem guarit o vetllat els malalts, hem ensenyat, hem redimit captius, hem atès els pobres, hem predicat, hem estat memòria viva de l'existència d'un Déu que és comunió. També hem tingut els nostres pecats, personals i institucionals. Hem compartit la sort del nostre poble en guerres, revolucions, epidèmies i desastres naturals. I aquí seguim, entomant la pandèmia des dels nostres llocs, plorant baixes entre els nostres, forçosament distanciats,

però al mateix temps en una època en què tenim la sort de poder mitigar aquest distanciament amb múltiples mitjans.

M'agrada posar aquest horitzó ample a l'hora de celebrar avui els quaranta anys de la URC. Nascuda el 1980, ha fet el seu itinerari en un temps de replantejament, en part buscat i en part forçat per les circumstàncies, un temps en què ha crescut el desig de comunicar-nos i crear vincles més estretament, un temps en què s'ha fet sentir d'una manera especialment intensa la necessitat de formació per discernir els signes de Déu enmig de canvis que es fan sentir a molta velocitat. En aquests quaranta anys, la vida religiosa s'ha anat descobrint, sovint a contracor, cada cop més lluny del centre d'una societat i una cultura per a la qual la paraula "Déu" ha perdut bona part del seu significat i Jesús ha deixat de ser un referent. I arribem al 2020 amb un Papa jesuïta que ens crida a trobar el nostre lloc no al centre, ni tampoc a les fronteres (paraula que sempre evoca noves conquestes), sinó a les perifèries, allà on Déu s'amaga precisament en la necessitat que hi ha d'Ell i del seu Regne.

Entre les reflexions que ens ha fet arribar el germà Lluís Serra en aquests temps insòlits que estem vivint, m'ha quedat especialment a la memòria la del P. Saverio Cannistrà, preòsit general dels carmelites descalços. Observa el fet que, si en altre temps la vida religiosa era la gran protagonista en temps d'epidèmies, ara els herois són altres. Hi veu el signe d'un procés que té al darrere en el fons la mà de Déu, un procés en què l'Església s'empetiteix, s'empobreix, deixa, sovint amb dolor, espais que ja no pot omplir. Si avui ens és donat un temps de kènosi, un temps d'escondiment i pèrdua, per què rebutjar-lo?, es pregunta el P. Cannistrà. Fa temps que intueixo, i he experimentat, que hi pot haver el que jo en dic un "creixement en la disminució". El context és de disminució, a molts nivells. Però a la vegada ens trobem més amb persones que demanen acompanyament perquè han descobert la fe o volen tornar-hi, ens trobem amb diàlegs que demanen atenció, franquesa i saber donar raó de l'esperança, ens trobem empesos a cercar la dimensió de Déu amb força, perquè la nostra vida ja no es pot fonamentar més en allò que fem ni menys encara en els aplaudiments que rebem.

Celebrem, doncs, els quaranta anys de la URC amb el desig que continuï sent, al servei de tots, una eina de comunicació i de formació, un espai on trobar-nos i, des del respecte i l'agraïment per cada carisma, mirar junts cap enlaire, cap als costats i cap endavant, un espai on les arrels profundes i antigues que ens nodreixen com a col·lectiu puguin treure encara nous brots al servei de Déu, de l'Església i del nostre poble.

Anunciar la Paraula

Esperança per a viure com a cristians en temps difícils

MARCOS ACEITUNO DONOSO

Prevere del bisbat de Terrassa

Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

Enguany, el temps pasqual s'està vivint en un context absolutament excepcional. Com a preveres, com a ministres sagrats i consagrats a l'edificació i consolidació de l'Església —que és Lloança de la saviesa de Déu, Cos de Crist i Temple de l'Esperit Sant—, tenim la doble missió de viure d'una manera més intensa els mateixos sentiments de Crist, el Bon Pastor, sobretot perquè estem cridats a consolar i a confortar els nostres germans en la fe eclesial en l'únic Déu, Pare, Fill i Esperit Sant. Aquesta missió, però, no és nova; de fet, és tan antiga com la mateixa existència del Misteri Pasqual. El seu origen, efectivament, el trobem en la Persona mateixa de Crist, que és el Defensor, el Consolador que el Pare etern ha enviat al món per a il·luminar-nos amb la gràcia de l'amor diví, però també el trobem en els Apòstols, dels quals som successors en el grau de prevere. Precisament, sant Pau brilla d'una manera molt singular en aquesta missió de consolar i confortar, sobretot perquè d'ell és de qui he manllevat l'expressió.

Pau, model bíblic i pastoral de l'esperança

Ja des del començament de la seva missió en el continent europeu—penso en el segon viatge missioner, quan va travessar Àsia Menor (actual Turquia) i va trepitjar la província de Macedònia (actualment Grècia)— l'Apòstol sant Pau va emprar un sol terme que abraçava aquests dos matisos: consolar i confortar. Em refereixo a l'arrel verbal **parakalé-*. D'aquí ve Paràclit, per exemple, que el corpus literari atribuït a sant Joan aplica a Crist (cf. Jn 14,16; 1Jn 2,1) i a l'Esperit Sant (cf. Jn 14,16.26; 15,26; 16,7). Aquesta arrel semàntica, toca, doncs, les dues esferes essencials que Jesucrist, en ressuscitar, va voler evangelitzar a través dels ministres sagrats: la intel·ligència i la voluntat humanes.²

Ara bé, al meu entendre, quan més refulgeix aquesta doble missió i vivència pastorals en sant Pau és en la Segona Carta a les esglésies de Corint.³ En la meitat de la dècada dels '50 del primer segle de l'era cristiana, el Mestre dels pobles estén l'Evangelí entre els creients europeus, que aleshores formaven part d'un Imperi romà, recentment consolidat per les polítiques d'Octavià i de Tiberi, malgrat les gestions dels successors. La colònia coríntia era una ciutat portuària, punt de trobada i d'intercanvi cultural i religiós molt intens. La fama, conquerida des d'antuvi, sobre la seva laxitud moral encara romania viva. Ara bé, també eren famosos pels gerros de terrissa i pels Jocs Istmicis, biennals, que aglutinaven molta concurrència. En aquell humus, sant Pau va aconseguir que germinés la presència eclesial, petita però robusta de caràcter i molt tendent a la discussió (cf. 1Co 1,10-17). No va ser fàcil la seva relació amb les esglésies de Corint i rodalies, precisament

per aquest tarannà difícil i aimant de la confrontació dialèctica, prenent tots de tenir l'autèntica saviesa. Però certament va haver-hi una cosa de sant Pau que va captivar els corintis, guanyant-los per a la fe de Jesucrist i que es reflecteix sobretot en la carta suara esmentada. Aquí és on em concentraré ara.

Moltes vegades tendim a accentuar de sant Pau l'aspecte conceptual, com si fos un gran predicador amb un gran discurs. Altres tendeixen a veure'l com un home amb una psicologia religiosa enrevessada o complicada. Finalment, hi ha qui el veu com el geni religiós que va constituir in nuce el fenomen cristià que hem conegut fins a la segona meitat del segle XX. Però, al meu entendre, allò que defineix més i millor qui va ser sant Pau i per què va actuar amb aquella vitalitat esplèndida fou el consol i el conhort que brollaren de l'esperança en el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist (cf. 2Co 1,3). I concretament és en la segona missiva als corintis on la va palesar millor on revela que el motor del seu apostolat, sobretot en els moments difícils i tensos de la seva tasca, és l'esperança. Per això, faig la proposta que redescobrim coralment un Sant Pau, ple d'esperança, perquè hem insistit molt en la teologia pregona del seu missatge.

2Co 1,3-11: Un exemple paradigmàtic i evocador sobre l'esperança de Pau en Déu

Entre retòrica i homilètica, hem vist un Pau centrat en la fe de Jesucrist; ara el redescobrirem des d'una altra virtut teològica: l'esperança. Per a poder-ho fer, em recolzo en la lectura exegètica i teològica de 2Co 1,3-11. Es tracta de l'acció de gràcies que sant Pau adreça a Déu, Pare de nostre Senyor Jesucrist, perquè consola els apòstols enmig de les seves batalles, i també perquè enforteix i consola els batejats que han de viure enmig dels vaivens de la vida present. Personalment, trobo paradigmàtic aquest text —que obre amb una gran benedicció divina tot el missatge difícil de Segona Corintis— perquè expressa clarament quina és la motivació pregona d'un Apòstol tan dedicat a estendre la confessió teològica de Crist—contingut essencial de la seva predicació—, i la resiliència de l'esperança. Diu:

3Beneïtsigui el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, Pare entranyable i Déu de tot consol.

4Ell ens conforta en totes les nostres adversitats, perquè nosaltres mateixos, gràcies al consol que rebem de Déu, sapiguem confortar els qui passen alguna pena.⁵És cert que compartim abundantment els sofriments de Crist, però també, gràcies a ell, el consol que rebe més abundós.⁶Si passem tribulacions és perquè sigueu consolats i salvats; i si som consolats és perquè pugueu rebre aquell consol que us fa suportar amb paciència els mateixos sofriments que patim nosaltres.⁷ I l'esperança que tenim respecte a vosaltres és segura: sabem que, compartint els nostres sofriments, compartiu també el nostre consol.

8Germans, no volem que ho ignoreu: el perill que vam passar a l'Àsia ens va aclaparar enormement, més enllà de les nostres forces, fins al punt que desesperàvem de sortir-ne amb vida.⁹Dins nostre ja ens donàvem per sentenciats a mort: tot va ser perquè no poséssim la confiança en nosaltres mateixos, sinó en Déu, que ressuscita els morts.¹⁰Ell ens va salvar d'un perill de mort tan greu i ens en salvarà encara. En ell tenim posada l'esperança: ell continuarà salvant-nos,¹¹amb l'ajut també de les vostres oracions. Així la gràcia que haurem obtingut per la pregària de moltes persones farà que molts donin gràcies per nosaltres (BCI 2Co 1,3-11)

Unes breus pinzellades de context històric i literari ens ajudaran a calibrar millor aquestes paraules. En aquesta carta, Sant Pau ha de defensar el seu ministeri. No tot ha sortit bé en el seu pla de viatges ni en la seva agenda programada de visites apostòliques a les esglésies fundades des de feia ben poc. Alguns autors indiquen que potser els punts que van causar dificultat foren dos, fonamentalment, i foren de naturalesa pràctica més que no pas doctrinal: primer, la falta de claredat en l'explicació i justificació de la col·lecta a favor de les esglésies de Jerusalem, i segon, el fet de no haver acomplert la seva agenda de visites. Les esglésies corínties, novincelles i tendres, reclamaven —no sense extemporaneïtat— la presència pròxima de sant Pau. Fets dels Apòstols recorda que, efectivament, l'Apòstol va romandre en la seva visita missionera divuit mesos (cf. Fets 18,11). Si ho comparem amb altres estàncies, com la d'Efes, per exemple (cf. Fets 19,10), això va ser un autèntic luxe per part del Mestre dels gentils. A més a més, si rellegim 1Co 9, ens adonem de l'estil de vida que Pau procurava: vivia del seu propi treball, sense ser una càrrega per als deixebles. Aleshores, els corintis es pregunten sobre el perquè de la col·lecta. De fet, a sant Pau ni al seu equip missioner, no els feia ben bé falta. Tot sumat, falta d'informació i transparència van ocasionar una situació incòmoda que va reclamar de l'Apòstol les degudes explicacions. Per això, doncs, sant Pau va haver de defensar-se, de justificar la seva actuació, de donar els motius que explicaven aquesta manera seva d'actuar.

Cal afegir, sense excessiva por a equivocar-nos, que aquesta situació va ser viscuda per l'Apòstol amb cert grau d'angoixa i tensió. De fet, ho demostra el fet d'haver enviat Titus, per aclarir el context i la finalitat teològica i pastoral de la col·laboració econòmica amb Jerusalem (cf. 2Co 7,2-5). Cal afegir que Timoteu era una persona de màxima confiança per a la gestió personal de les Esglésies, especialment de Corint (cf. 1Co 4,17; 16,10; 2Co 1,19).

Més concretament, si baixem als detalls essencials del fragment d'aquesta carta paulina, ens adonarem que sant Pau ens vol transmetre cinc veritats profundes de fe cristiana i de vida apostòlica:

- a) Déu Pare és entranyable i font de consolació. Ens fa esdevenir actius enmig d'un món hiperactiu i moltes vegades hipòcrita. Però tanmateix Déu refulgeix com a Veritat summa i Raó summa que aclareix els claroscurs del present efímer.
- b) L'amor entranyable i el consol de la fe brolla del fet que participem de la mateixa Passió de Crist. Aquí rau aquesta passió cristològica de sant Pau. Centrat en Déu, orientat per Crist, guiat per l'Esperit Sant.
- c) L'esperança cristiana té una doble vessant: hi ha dificultats però també hi ha Déu provident que ens sosté i consola.
- d) La vida de Pau és una vida de peripècies i adversitats, entre tòpiques i utòpiques, però que són per a nosaltres un estímul per a sortir de la nostra zona (pastoral) de confort.
- e) Déu continua essent Déu, fins i tot malgrat el nostre pecat i la nostra defallença, per això donem-li gràcies de la seva fidelitat

Aplicació al ministeri presbiteral avui

Sant Pau introdueix la seva autodefensa—eix central de tota la Segona carta als corintis— amb un càntic a l'esperança en el Déu omnipotent que dona la vida i és capaç de tornar-la a donar. I aquesta capacitat de superació i fortalesa morals no són només obra humana; és més, l'Apòstol mateix recorda que ell, home feble i amb tares com tothom (cf. 2Co 10,1-2), ha rebut un singular do celestial, quan va (re)conèixer Jesucrist vivent i amb el desig de convocar la humanitat a la festa del cel amb Déu i els sants.

Nosaltres, en tant que batejats, ja hem rebut l'arrel de la nostra joia i la nostra resiliència: l'amor de Déu que es tradueix en esperança confiada que Ell no ens deixa mai. Si sofrim, pensem en Crist pacient, que va experimentar la soledat extrema del Gòlgota, que va traduir el seu sofriment en amor guaridor vers tota la humanitat. Nosaltres, que no som Crist personalment parlant, podem actuar en el seu nom i en la seva Persona a través del carisma del sacerdocí ministerial. I aquesta condició de configuració especial amb Crist, Cap i Pastor de l'Església, ens converteix en transmissors d'una esperança en Déu que, com sant Pau, estem cridats a viure i experimentar amb més intensitat moral i espiritual. És el segell de l'Esperit Sant (2Co 1,22); és el Do en gerres de terrissa (cf. 2Co 4,7), que duem en nosaltres per pura commiseració de Déu i la seva Església.

Per aquest motiu, doncs, en la nostra vida pastoral, com a ministres ordenats al servei de les diòcesis, com a servidors consagrats a la Paraula santa de Crist, com a sacerdots del Nou Testament i com a pastors enmig del teixit social de l'Església, el Misteri Pasqual ha de ser com un ressò d'aquest càntic paulí a l'esperança en l'omnipotència senzilla i la senzillesa omnipotent del Déu i Pare que se'ns ha donat a conèixer en Jesucrist.

El Misteri Pasqual del nostre Redemptor, doncs, el palesem també moralment i vivencial, en situacions com l'actual —en plena pandèmia, que ens recorda el caràcter efímer de la nostra existència present—. I això és degut a què prolonguem el testimoniatge paulí en virtut del sagrament de l'Orde i en virtut que som testimonis —velimus, nolimus — del Déu que transcendeix el que veiem.

Ara més que mai, farem present i viva la Pasqua de Jesucrist si ens arrenglarem amb sant Pau, consolant i confortant tants germans nostres que, enfront del que estem vivint plegats, arran del Covit, per exemple, necessiten una resposta «a la manera de Déu i de Crist», donant paraules i argumentant amb motius sòlids la nostra fe, i urgint suaument i amb humil realisme amb la nostra actitud.

En definitiva, i per concloure, el Misteri pasqual és més que un «temps litúrgic» o una «disciplina eclesiàstica» sòlidament establerta en l'Església universal. Pasqua és la participació viva i activa del sacerdocí de Crist a la manera de sant Pau: predicant, celebrant i vivint en comunitat i en esperit la llavor d'una vida nova, el motor de la nostra vida sacerdotal, que és l'esperança de Crist i en Crist.

¹ Cf. Missal Romà, prefaci VIII dels diumenges de durant l'any, que versa sobre l'Església, unificada en virtut i a imatge de la santíssima Trinitat.

2 Pensem només en l'escrit paulí més antic que conservem, adreçat precisament als habitants de Tessalònica: «Que el mateix Déu de la pau us santifiqui plenament i conservi totalment irrepreusibles el vostre esperit, la vostra ànima i el vostre cos per al dia de la vinguda de nostre Senyor Jesucrist» (BCI 5,23).

3 El defecte professional m'urgeix a informar que hi ha consensos sòlids sobre aquesta carta, però que també hi ha molts dissensos. Indico sobretot, la dificultat que els estudiosos troben sobre el caràcter unitari d'aquest escrit. De fet, es tendeix a veure-hi més d'una carta —certament de sant Pau— que es van compilar poc després de la seva pròpia mort.

Ressuscità el tercer dia com deien ja les Escriptures

IGNASI RICART, CMF

Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

És un article del *credo* que professem cada diumenge. Què significa que Jesucrist ha ressuscitat *el tercer dia*? És ben difícil parlar de Déu, perquè Déu sempre és «el Déu més gran». Encara ho és més si volem parlar de la irrupció definitiva de Déu en el nostre món que se'ns ha manifestat en la resurrecció de Jesús. Quan parlem de la resurrecció de Jesús ens trobem amb una barrera de llenguatge. La resurrecció de Jesús no és un tornar a les coordenades d'espai i temps pròpies dels humans abans de morir. La resurrecció de Jesús és una **nova creació**. El llenguatge religiós de l'Antic Testament és a la base del llenguatge del Nou Testament. Ja a l'Antic Testament hi havia hagut experiències de tornar a aquesta vida. Però la resurrecció definitiva quedava reservada per als darrers temps. No s'havia trobat encara el llenguatge adient. L'experiència pasqual dels primers deixebles va motivar que ells, utilitzant les categories religioses de l'Antic Testament, intentessin expressar el que significava la resurrecció de Jesús.

«Res no se'ns ofereix que sigui semblant al que els humans esperen d'algú que retornés de la mort. No se'ns narra que contribueixi a una millor comprensió o aclariment de la catàstrofe de la creu. Cap paraula que pugui satisfer la curiositat del que passa a l'altra vida. Els profetes d'altres religions revelen en tals circumstàncies tot l'esplendor i la magnificència del cel; les mitologies es multipliquen. Res d'això se'ns conta en els evangelis. No hi ha cap referència a l'esdeveniment de la Resurrecció mateixa, que resta amagat en Déu. L'únic que es desvela d'aquest esdeveniment emergeix del que es manifesta en les aparicions. Elles són les que donen testimoni del poder de la Resurrecció tal com actualitza tal i com s'actualitza en la història del món i dels homes. L'esdeveniment de la Resurrecció i les aparicions estan indissolublement units, però no constitueixen una realitat única. Les aparicions i el testimoni de la glòria absolutament amagada de Déu, el misteri del qual s'esdevé en la Resurrecció, són el pas al món històric

d'espai i temps. En aquest procés realitzat dins la nostra història s'anuncia el que opera i significa per a nosaltres la Resurrecció» (K. Lehmann, *Jesucristo resucitado, nuestra esperanza*. Sal Terrae, p. 72).

Els primers cristians van afirmar, mitjançant dos llenguatges, que Jesús havia retornat viu després de la seva mort: el llenguatge de la resurrecció i el de l'exaltació. Jesús ressuscitat és *Ell mateix* que va cridar els deixebles a seguir-lo i proclamar la vinguda del Regne de Déu. Però no és *el mateix*, ara està exaltat a la dreta del Pare. Jesucrist ressuscitat és confessat com el Senyor. Els ulls de la carn no poden reconèixer el Ressuscitat fins que no s'han obert els ulls del cor. Els deixebles van veure Jesús ressuscitat amb els ulls de la fe (*oculata fide*, diu St. Tomàs d'Aquino). La resurrecció de Jesús no és, per tant, un reviuere, ja que Jesús no podia tornar a morir. En Jesús ressuscitat es manifesta plenament la glòria de Déu. El misteri no pot ser controlat amb els ulls de la carn. Si la fe no ens obre els ulls no podrem entendre els textos de la resurrecció de Jesús.

Testimoniatge de la Resurrecció de Jesús: etapes

1. Les comunitats **criden** la seva fe: kerigma (Ac 2,32.38).
2. Les comunitats **celebren** la seva fe: càntics, credo (Fl 2,6-9; 1Co 15,3-7).
3. Les comunitats **narren** la seva fe: els relats de la Passió de Mc, Mt, Lc i Jn.

Primeres confessions de fe: afirmen que Jesús viu, que s'ha aparegut als deixebles.

1Co 15,3-7: «Crist morí pels nostres pecats, com deien ja les Escriptures, i fou sepultat; ressuscità el tercer dia, com deien ja les Escriptures, i s'aparegué a Cefes i després als Dotze». Aquesta antiga confessió de l'Església d'Antioquia o potser de Jerusalem, Pau la va incorporar a la carta als cristians de Corint. Té dues afirmacions centrals: va morir-ressuscitar el tercer dia, recolzades en dos tipus de proves: una destinada als jueus, segons les Escriptures, i una altra destinada als grecs basada en fets, fou sepultat-s'aparegué. Com deien ja les Escriptures: la mort i la resurrecció de Jesús han estat compreses a la llum de les Escriptures, llegides en l'Esperit Sant. Els Profetes i els Salms parlen de les proves del Just sofrent i de la salvació de Déu que el rehabilita i el fa triomfar. Ressuscità el tercer dia. No és tant la data de la resurrecció de Jesús com una expressió de la teologia jueva: el tercer dia", quan s'ha perdut tota esperança, Déu intervé per salvar els seus fidels. És el dia en què Déu actua salvíficament a favor del poble. En esmentar el tercer dia, el credo primitiu no pretén precisar una data, sinó suggerir que la resurrecció de Jesús és un esdeveniment capital, allò que dóna sentit ple, equival a escatològic. Des de Gn 22,4 (el tercer dia, Isaac és salvat de la mort), aquesta expressió designa la resurrecció dels justos.

Els contemporanis de Jesús llegien i interpretaven a la llum d'aquesta concepció tots els textos de l'Antic Testament que recolzaven l'esperança de la resurrecció. Llegim Os 6,2 i comparem la cita amb la interpretació del Targum (traducció a l'arameu del temps de Jesús): «Déu ens farà reviuere el dia dels consols que han de venir; el dia que faci viure els morts ens ressuscitarà i viurem a la seva presència». Com veiem, es passa d'una senzilla imatge («ens farà reviuere») a l'afirmació de la resurrecció. També «el tercer dia» canvia

de sentit. D'una senzilla indicació cronològica (dos o tres dies), assoleix un sentit simbòlic que expressa una concepció teològica. «El tercer dia» esdevé el «dia de la vivificació dels morts». En aquest cas, «el tercer dia» no significa ja «l'endemà de demà passat», sinó «el dia final dels temps», el dia de la resurrecció general.

Amb la frase Jesús «ressuscità el tercer dia», afirmem que el final del temps va començar amb la Resurrecció de Jesús. Va ser una nova creació. Per això, els deixebles d'Emmaús, el diumenge, de bon matí, van abandonar Jerusalem. Decebutos se'n tornaven cap a casa. No van esperar que passessin els tres dies de l'anunci de la resurrecció, sinó que per a ells, «el tercer dia» volia dir «el dia de la resurrecció dels morts»: Jesús ressuscitaria al final de la història, com tothom. Però resulta que el final ja ha començat: s'ha produït la irrupció definitiva de Déu en la nostra història.

Breument, amb l'expressió *el tercer dia ressuscità* afirmem el sentit del que va passar després de la mort de Jesús: Déu no el va deixar a la cuneta; el va rescatar plenament amb la resurrecció. Això no és pas un invent dels deixebles ja que, davant el final tràgic de la crucifixió, van fugir decebutos. És Déu qui ho ha fet: Pasqua és el fet salvífic definitiu. Crist ha ressuscitat i tots ressuscitem amb Ell. *L'al·leluia* és propi de la festa de Pasqua. El cantem perquè ens arribi al fons del cor i n'allunyi la tristesa: la mort ha estat vençuda per la vida. Aquesta vida es mereix una celebració en l'àpat festiu de l'eucaristia. Per això, plens d'alegria, ens desitgem els uns als altres una «Bona Pasqua».

La resurrecció de Jesús és el fonament i l'objecte de la fe i de l'esperança cristianes. I si Crist no ha ressuscitat, declara sant Pau, llavors això que proclamem no té cap contingut, ni té tampoc cap contingut la vostra fe (Cf 1Co 15,14). Els cristians, després dels apòstols, som els encarregats d'anunciar arreu aquesta **bona nova**: Crist ha ressuscitat, al·leluia!

Al servei de l'altar

El lloc fonamental de la vida sacramental

BERNABÉ DALMAU

*Monjo del monestir de Montserrat
Director de la revista Documents d'Església*

Començo amb una citació llarga, perquè em sembla d'una gran clarividència. La va escriure, per als seus fidels de Grècia, l'exarca català Manuel Nin: «En aquesta pandèmia, el món en línia ha estat i és un substitut, però caldrà que nosaltres, els pastors de l'Església, diguem, tornem a anunciar, després de la pandèmia i tan aviat com sigui possible, que la Paraula de Déu es va fer carn, es va fer ell mateix un dels nostres, i és per això que els cristians celebrem els sagraments i els celebrem mitjançant coses, realitats materials: la paraula, el pa, el vi, l'aigua, l'oli..., sobre els quals el bisbe, el sacerdot, en la celebració litúrgica, invoca l'Esperit Sant per a la seva i la nostra santificació. Si ens quedéssim en un món en línia, no sols el pa i el vi no serien santificats, ni consagrats, sinó tampoc ho seríem nosaltres. A continuació, la meva pregunta i bàsicament la meva por, i ho deixo com una pregunta oberta i la por que voldria treure de mi: és a dir, si el món en línia no podria, o potser ja ho és, convertir-se en un perillós *neodocetisme*, que portaria a dubtar de la veritable encarnació de la paraula de Déu? Crec que els pastors de l'Església han de dir una paraula molt clara al respecte i dir-la immediatament».

I el pastor universal, el papa Francesc, la va dir dos dies després:

«Aquesta familiaritat dels cristians amb el Senyor és sempre comunitària. Sí, és íntima, és personal, però en comunitat. Una familiaritat sense comunitat, una familiaritat sense el Pa, una familiaritat sense l'Església, sense el poble, sense els sagraments, és perillosa. es pot convertir en una familiaritat –diguem-ne–*gnòstica*, una familiaritat només per a mi, separada del poble de Déu. La familiaritat dels apòstols amb el Senyor va ser sempre comunitària, sempre era a taula, signe de la comunitat, sempre era amb el Sagrament, amb el Pa. Dic això perquè algú em va fer reflexionar sobre el perill d'aquest moment que estem vivint, aquesta pandèmia que ha fet que tots comuniquem, fins i tot religiosament, a través dels mitjans de comunicació, també aquesta Missa, estem tots comunicats, però no junts, només espiritualment junts. El poble aquí és petit. Però hi ha un gran poble: estem junts, però no junts. També el Sagrament, l'Eucaristia, la gent que està connectada amb nosaltres només té la comunió espiritual. I aquesta no és l'Església: és l'Església en una situació difícil, que el Senyor permet, però l'ideal de l'Església és estar sempre amb el poble i amb els sagraments» (*Homilia del 17 d'abril*).

No vaig prou calçat per dir si el perill previst és de *neodocetisme* o de *gnosticisme*, però entenc perfectament què volen dir aquests pastors. Tant més que, amb paraules més planeres, grans prohoms italians (Enzo Bianchi, Andrea Riccardi...) i també gent d'aquí van en la mateixa línia de situar el lloc del sagrament en la presència i no en la pantalla.

Tanmateix la situació anormal que estem vivint ofereix paradoxes. El papa Francesc que, en la normalitat, acollia un petit grupet a la capella de Santa Marta, ara té diàriament un milió i mig de persones que segueixen la seva missa *on-line*. Jo mateix estic sostenint un amistós debat amb un col·lega que, en vigílies de Setmana Santa, divulgà la normativa de l'Església sobre què han de resar els qui no poden participar en les celebracions. Ja li vaig insinuar que, atesa la realitat present, potser els fidels tirarien més aviat cap a la pantalla que no pas al llibre. Els fets m'han donat la raó (no me'n sento cofoi). Però, tot i assumir sense fissures els dos textos episcopals transcrits, se'm presenta una qüestió que potser es traduirà en una praxi insospitada.

Té a veure amb el desconfinament, que a tots els nivells serà progressiu. Vull dir que, en el nostre cas, per necessitat, hauran de coexistir durant mesos celebració i pantalla. És cert que la pantalla ja existia, però de més a més. En el futur immediat serà també, per a molts, mitjà imprescindible, com ho és ara per a tothom; en efecte, l'aforament a l'església serà limitat. Malgrat mantenir molt clars els principis, haurem de saber conjuminar ideal i realitat. Tant més que la pandèmia ha fet que la realitat d'internet o de televisió creïessin desproporcionadament, tal com veiem en matèria d'ensenyament. Em deia el president d'un Pontifici Institut que la docència *on-line* els ha fet avançar deu anys. No tant pel que fa les celebracions litúrgiques com per la manera d'actuar les institucions d'Església, em sembla que el futur passarà per menys reunions i més xarxa telemàtica.

I encara que hom pugui discrepar sobre aquest punt, és indubtable que les praxis litúrgiques, bones o deficientes, aquestes setmanes han provocat mimetismes. Res no podrà substituir l'assemblea, i «l'ideal de l'Església és estar sempre amb el poble i amb els sagraments». Però, per posar un exemple, em fa gràcia que la «comunió espiritual», tan blasmada no fa gaire quan parlàvem de cristians en situació matrimonial irregular o vivint a les extenses planes de l'Amazones, ara resulta que per necessitat grans multituds de cristians la troben normal, i àdhuc la seva recitació en pregària s'ha introduït en certes misses que es donen per pantalla.

En conclusió, un dels resultats de l'epidèmia que estem sofrint serà sens dubte una cura d'humilitat per a tota l'Església. I per a això també cal preparar-nos-hi.

L'exposició del Santíssim i la vigilància teològica

JORDI FONT

*Prevere del bisbat de Girona
Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya*

Molts tenim encara la imatge impactant de la vetlla de pregària del Papa Francesc d'aquest divendres IV de Quaresma, primer amb la proclamació de la Paraula de Déu a la Plaça de Sant Pere i després amb l'exposició i adoració de l'Eucaristia a l'atri de la Basílica. Recordem aquell dia plujós, fosc i amb una plaça buida que reproduïa –com deia el Papa- «les denses tenebres que cobreixen les nostres places, carrers i ciutats» i que reflecteixen la situació en el cor de molts homes i dones enmig d'aquesta pandèmia del Covid- 19.

Per altra banda, molts també hem vist i potser hem celebrat l'exposició del Santíssim en molts llocs aquest dies, també com a concreció –avui també- d'aquell «Jo seré amb vosaltres cada dia fins al final dels segles» (cfr. Mt 28, 20) de Jesús. I com recorden els *Praenotandas* del «Ritual del Culte eucarístic fora de la Missa», citant l'encíclica *Mysterium Fidei* de Pau VIè: «és veritablement l'Emmanuel, és a dir “Déu-amb-nosaltres”, ja que dia i nit està mig nostre, viu enmig nostre ple de gràcia i de veritat».

Ara bé, no és un fet insòlit d'aquests dies. Des de fa uns anys cap aquí, l'exposició al Santíssim és una celebració –i utilitzo la paraula celebració- litúrgica que està molt present en molts grups, sobretot de joves.

D'on ve, sobretot avui dia, aquesta recuperació de l'adoració eucarística? I dic recuperació perquè en l'època del post concili Vaticà II, en molts indrets, quasi havia desaparegut.

Permeteu-me fer un brevíssim recorregut històric. Recordem que a Occident agafa molt d'interès l'exposició del Santíssim a partir del segle XIII (sobretot després de la controvèrsia del segle IX amb Pascasi Radbert i del segle XI amb Berenguer de Tours), mentre que a l'Orient el culte a l'Eucaristia no s'ha separat mai de la celebració eucarística, tal com el vivim a Occident. Encara que tenim en comú, tant a Occident com a Orient, el mateix tracte patristic del tema que ens ocupa.

És veritat que el Concili Vaticà II no va dir res del culte eucarístic fora de la missa, i es va centrar en la celebració de l'Eucaristia, «font i cimal de la vida cristiana» (LG 11 i SC 10). ¿Podria ser, aquest silenci del Concili, un dels motius que en el post concili quasi desaparegués, en molts llocs, aquesta celebració? Malgrat que Pau VI es va avançar diverses vegades per recordar l'adoració que devem al Santíssim Sagrament de l'Eucaristia, amb l'encíclica, admirable síntesi, *Mysterium Fidei* (MF) de 1965 i després amb la instrucció *Eucharisticum Mysterium* (EM), de la Sagrada Congregació de Ritus de 1967, sobretot recordant la continuïtat de l'exposició i el culte al Santíssim amb la celebració de l'Eucaristia (EM 50) i que cal conservar la estructura trinitària i pasqual. Serà el «Ritual

del culte a la Eucaristia fora de la Missa», en el capítol III, que recollirà aquests principis i orientarà el sentit de la adoració.

Alguns treballs litúrgics, en aquests últims anys, han vingut a ajudar a resituar que l'Adoració Eucarística no és un retorn al segle XIII, que molts desconeixen la motivació d'aquell moment quan apareix de manera mes expressiva. Alguns liturges parlen de vigilància teològica. Amb els moviments litúrgic, bíblic, patristic hem recuperat el concepte dinàmic de Misteri Pasqual, la valoració de la Paraula de Déu i, sense caure en una contradicció, poder celebrar l'exposició del Santíssim que es correspongui amb desig dels documents i del ritual que emanen del Concili.

Així, un exemple d'això el vàrem trobar en aquell capvespre que el Papa Francesc ens va convocar, en el darrer divendres de març, a la Plaça i a l'Atri de Sant Pere. Allà es va celebrar l'exposició i adoració eucarística precedida i arrelada en la Paraula de Déu, en concret en la proclamació de l'Evangeli de Marc 4, 35-41. Aquell «no tingueu por» enmig d'aquell temporal que els venia al damunt als deixebles en el mar de Galilea i que després es va prolongar amb l'Exposició i adoració del Santíssim, com a record eucarístic dinàmic d'aquell «Jo seré amb vosaltres cada dia» (cfr. Mt. 28, 20).

Ara bé, cal una vigilància teològica per no oblidar-nos d'aquesta estreta unió amb la Missa, i amb la seva estructura entre la Paraula de Déu i el Sagrament. No separar les dues taules (SC 28, 51; DV 21 i OGMR 28) i no oblidar que tot sagrament comporta sempre la Paraula de Déu que li dona sentit (SC 35). Però també, entre altres dimensions, el caràcter eclesiològic i missioner de l'Eucaristia, segons el relat pasqual dels deixebles d'Emmaús: «...llavors mateix es van aixecar de taula i se'n tornaren a Jerusalem a on van trobar reunits els onze i els van dir: "Realment el Senyor ha ressuscitat i s'ha aparegut a Simó". També ells contaven el que havia passat pel camí i com l'havien reconegut quan partia el pa». (cf. Lluc 24, 33-35).

L'adoració del Santíssim és un moment de parada i de silenci habitat, avui molt necessaris en la nostra vida, i sobretot en aquests dies i també en les nostres litúrgies, per meravellar-se i admirar tot el que conté l'Eucaristia, com diu l'oració abans de la reserva *ens heu deixat un sagrament admirable per memorial de la vostra passió*; i també obrir-nos a la conseqüència missionera que es deriva de la celebració (MF 69).

Deixebles de l'Evangelí

En recordança de Mn. Ramon Oller i Hereu

MIQUEL ÀNGEL FERRÉS I FLUVIÀ

Prevere del bisbat de Girona

*rector de la Immaculada Concepció i Sant Pau i de Santa
Maria de Figueres*

En les ordenacions de diaca, l'Església, a través del bisbe, lliura els evangelis a l'ordenand tot dient una fórmula que no deixa cap esclatxa perquè hi puguin haver degoters: "Rep l'Evangelí de Crist, del qual has estat fet missatger: creu el que llegeixes, ensenya el que creus i practica el que ensenyis".

Doncs bé, aquesta comanda l'hem pogut veure encarnada, de manera fidedigna i coherent, en un missatger de l'Evangelí, Mn. Ramon Oller i Hereu, traspasat el dia 2 d'abril. Un home profundament creient, evangèlic i pastor, amb una gran harmonia entre allò que creia, allò que ensenyava i allò que practicava. Un referent proper per a molts preveres i seglars, durant totes les etapes de la seva vida.

A causa de la pandèmia no s'ha pogut fer encara la missa funeral, i així ens unim tots fraternalment a tantes famílies que es troben en la mateixa situació dolorosa.

Els inicis del servei presbiteral de Mn. Ramon estan lligats a una idea mare: apropar el missatge evangèlic a la joventut, la que surt pels volts del maig del 68, amb tots els anhels de llibertat i de transformació, i amb tots els dubtes inherents als joves. El jove mossèn va realitzar una gran tasca com a Consiliari de Casals i Colònies, com a prefecte del Seminari, com a delegat de joventut, fundador de la Pasqua Jove, i també des de les parròquies i moviments, i com a delegat diocesà de Catequesi i de pastoral vocacional.

Sembrador incansable, ens va ensenyar als que érem cadells de capellà com calia fer la tasca de consiliari de cara als joves: acompanyant, animant, predicant amb l'exemple, sostenint les crisis del jovent, ajudant a concretar les llargues reunions d'uns equips de jovenalla que es volien menjar el món. I molts d'aquells joves, efectivament, avui són persones adultes que han fet fructificar la llavor sembrada en ells per Mn. Ramon.

Bon animador, en un foc de camp en Ramon era capaç d'engrescar la mainada fent una representació, dirigint el cant d'un cànon, explicant un conte i, quan, després de les diferents actuacions, el foc s'apagava i la nit s'encenia, creava un clima que embolcallava el misteri per acabar amb una pregària serena i càlida.

En Ramon, home de pregària, sensible als problemes del món, enamorat de Jesucrist i de l'Església encarnada a la nostra diòcesi, irradiava joia i entusiasme, era engrescat i engrescador, amb l'alegria del qui té la vocació i la feina plegades com una mateixa vivència agradable.

Capellà amarat del Concili, rector zelós, tant de ciutat com de pobles, de tarannà senzill, afable i gens pretensions ni carrerista, oferia, a tots els llocs on ha servit, la seva tendresa empàtica tant als infants i joves com als adults, als matrimonis, als catequistes, a la gent

de Càritas, als pobres, als malalts i a la gent gran. Un pastor amb olor d'ovella que sabia posar-se a la pell de l'altre, conduir-lo i confortar-lo, a l'estil del Mestre a l'Evangelí, que sempre es desfeia per les persones i pel bé del poble.

Animador també i amic dels companys capellans, Mn. Ramon era un home de criteri que va formar part de diversos Consells i d'organismes diocesans i va participar també en el Concili Provincial Tarraconense. Ponderat i crític quan convenia, subratllava sempre els aspectes essencials de la vida i la missió dels cristians i en concret dels preveres. A les reunions, quan veia que s'anava per les branques, ell no estava per brocs i intervenia per anar al gra; i aquesta passió clarivalent dels objectius feia que algun cop s'exclamés amb santa indignació com qui assenyala amb contundència una premissa major bàsica.

No podríem encasellar en Ramon en cap tendència prefabricada amb què simplifiquem les coses. Ell no era ni dels uns ni dels altres, era ell mateix i procurava ser respectuós i bon company de tots, amb aquell seny que no busca l'efervescència sinó la placidesa i la profunditat, com l'estany de Banyoles, d'on era fill.

Ell es preparava molt les coses, les xerrades, les reunions, les homilies... Amb aquella lletra arrodonida, escrivia, tatxava, esmenava, fins que amb la boca feia aquell gest tan seu d'aprovació i ja podia passar a una altra ocupació. Sabia per experiència que una bona part del gra que el sembrador sembra no cau en terra bona, i mirava que almenys la cosa no es perdés per desídia del sembrador. I s'hi feia molt. No pas volent fer entrar el clau per la cabota, sinó donant testimoni personal, com bé diu el text que li va dedicar, amb motiu del seu traspàs, l'equip de matrimonis «L'amor no té hora» que Mn. Ramon ha acompanyat durant vint anys: «La manera que tenies de dir-nos les coses, amb humilitat, sense voler allisonar-nos i sempre transmetent-nos la teva profunda fe en Jesucrist».

No sempre es trobava bé, en Ramon, humans que som. Era de salut delicada i força patidor. L'afectaven els canvis de parròquia i els càrrecs que rebia i acceptava per obediència. I els darrers anys ha hagut d'assumir una llarga malaltia que ha portat amb molta dignitat. Se n'ha anat sense fer fressa, enmig de la pandèmia, amb la solitud que se'n segueix. Però res no enfosqueix l'estela lluminosa que ens ha deixat i que brillarà per sempre en la història de la nostra diòcesi de Girona.

Mn. Enric Plantés, que havia estat sis anys de vicari amb Mn. Ramon a la parròquia de Sant Josep de Girona, i bon amic seu, va oficiar les seves exèquies a Banyoles, amb la presència de només tres persones, tal com està prescrit. Dies després, l'Enric va enviar a la família el següent text que dibuixa perfectament el sentiment que ens genera aquest traspàs a la casa del Pare:

«A l'amic Ramon:

Com qui fuig d'amagat, així ha estat el teu comiat enmig nostre. Has estat discret, fins i tot en el moment d'emprendre el teu nou viatge cap a la Vida. La pandèmia ha volgut silenciar per unes hores el teu adéu, sense ni poder-te acomiadar dels més estimats. Però la teva estimació generosa i el teu servei que no coneixia posta, ha fet que la teva flama es mantingui encesa en totes aquelles persones que hem rebut de tu temps, dedicació i fe. Gràcies per la llavor de l'Evangelí que has sembrat en els nostres cors».

Que descansi en la Pau del Senyor Ressuscitat.

Rentar els peus

Parròquia tancada? rector confinat?

JOAN PRAT JORBA

Prevere del bisbat de Vic

Rector de la parròquia de Sant Josep de Manresa

Un periodista m'ha trucat per fer-me una entrevista. Es veu que ha descobert el canal de youtube de la parròquia. Li explico que jo era molt reticent a fer gravacions, però ja abans de que la crisi esclatés, un parroquià d'origen italià va veure convenient preparar la Setmana Santa buscant mil subscriptors per emetre en directe. Ell veié que a Itàlia les coses anaven molt malament i que també es complicarien aquí. I així ens vam avançar. Tots els oficis han pogut ser seguits en directe per molta gent, i han rebut moltes visites posteriorment. Amb el periodista hem parlat més d'una hora per telèfon, i no hem parat de descobrir àmbits de la pastoral parroquial tot i el confinament. Gràcies a una noia de la parròquia es va crear un grup de whatsapp per enviar els avisos i el Full diocesà i el parroquial i per avisar de les novetats per seguir al Papa, el bisbe, i el rector!

La porta de l'església està tancada des de fa dies, però just davant està ple de dibuixos de suport als malalts i als metges, espelmes i flors. Segur que molta gent que va al supermercat del costat resa mentre s'esperen. L'església és tancada, però s'ha obert a cada casa. Tancada però no buida: Amb les monges del col·legi veí hem fet «ramat segur» des del primer dia, i així poden venir a Missa o jo anar a la capella de l'escola. A més a l'aparcament de la parròquia està servint per qui vol confessar-se, ho fan des del cotxe com si fos un McAuto. Però és el telèfon i les videotrucades les que m'omplen les tardes. És molt bo que el rector truqui a tanta gent com pugui. Amb l'escola, un cop per setmana, em connecto amb joves dels diferents cursos de l'ESO, i estan molt receptius, pregunten i m'expliquen moltes coses d'ells.

El fet més colpidor, va ser a l'inici de tot el desastre, quan encara no es podia ni anar al cementiri. Un fidel molt estimat, malalt del virus, em va demanar els últims sacraments a casa seva. Vaig anar a assistir-lo al matí (tapat com un astronauta) i a la nit li fèiem un funeral davant de casa seva al mig del carrer amb els fills i néts, sense que ningú es pogués apropar a l'altre. La seva vídua saludava a la família des del balcó, contemplant, enmig de plors, com fèiem el respons i com es duïen el seu marit ja difunt. El comiat d'aquesta família va ser d'una tristesa enorme.

L'alegria més gran, en canvi, ha sigut poder fer un casament d'uns amics molt estimats, que no van voler canviar el dia de la boda: el canal d'internet va permetre que els amics i familiars poguessin seguir l'emotiva celebració.

No sé encara què haurem de fer amb els nens de catequesi, la majoria de casaments es van posposant, i els batejos també. Però la maquinària de la vida parroquial no s'atura. Als locals parroquials un jove voluntari coordina un equip que fa mascaretes. Les hem portat a la residència d'ancians de les monges josefines, i a la presó, on fa dies que no puc entrar més que a la recepció, on sempre m'ha vingut a rebre la directora en persona per donar-me records dels feligresos que tinc a Lledoners. Tots ens ajudem. El confinament és dur, ara cal que ens preparem pel que pugui passar, que fins i tot pot ser pitjor.

Un bisbe ens parla

Homes de carn i ossos

+ JOAN JOSEP OMELLA

Cardenal arquebisbe de Barcelona

Aquesta setmana, encara en plena adaptació al nou panorama que ha provocat la pandèmia del coronavirus, observem com les nostres rutines s'han alterat en tots els àmbits de la vida.

El decret de confinament total i les recomanacions del Govern també han modificat enormement el dia a dia de l'Església. Les decisions que hem pres han obeït únicament a contribuir que els efectes nefastos del coronavirus es reduïssin. Alguns temples han estat tancats per evitar contagis, tot i que l'activitat i servei espiritual no s'han interromput gràcies a les noves tecnologies i, sobretot, gràcies als nostres preveres que no han deixat de remar enmig d'aquesta forta tempesta.

Per això, vull agrair públicament la tasca ingent i l'entrega generosa dels preveres i diaques que estan abordant aquesta nova situació amb diligència, una situació gens fàcil de gestionar. En aquest moment, tinc molt presents els nostres germans preveres que han mort i els que encara segueixen ingressats o en quarantena.

De la mateixa manera, agraeixo els càlids missatges d'ànim i suport de molts ciutadans a la tasca d'aquests homes de carn i ossos, que immerescudament hem rebut el do del

ministeri sagrat per treballar al servei humà i espiritual de les persones. Agraïxo a tots els ciutadans la solidaritat amb els més vulnerables i el seu esforç per respectar les normes i poder evitar així la propagació del virus.

No obstant això, comparteixo amb vosaltres el meu profund dolor i la meva perplexitat quan llegeixo alguns articles en què es critica durament els preveres que no han obert els temples durant les dues setmanes de confinament total. Aquests comentaris no ajuden a viure la comunió. Els preveres han volgut respectar les normes per evitar que s'estengui el coronavirus.

Cal aclarir que la diòcesi de Barcelona en cap moment ha decretat el tancament dels temples. En canvi, sí que es va acordar prohibir les celebracions litúrgiques públiques i, per això, es va dispensar els fidels del compliment del precepte dominical. Vull destacar que aquesta mateixa mesura ha estat presa per l'Església en tots els països afectats per aquesta pandèmia. Quan el confinament va ser més estricte es va recomanar, però no imposar, el tancament de les esglésies, si no s'hi podien garantir les mesures higièniques exigides per les autoritats sanitàries. De fet, alguns temples van tancar i altres van seguir oberts.

Des del primer moment, els preveres i diaques s'han prestat voluntaris per anar a hospitals, tanatoris i residències. Tanmateix, no sempre han pogut dur a terme aquest servei d'assistència espiritual in situ, perquè les autoritats sanitàries no ens permetien accedir a aquests centres, ja que no disposaven de suficients equips de protecció individual (EPI). Afortunadament, aquesta situació va canviant a poc a poc i els nostres preveres comencen a disposar d'alguns EPI. Recordo a les persones ingressades i als seus familiars que per accedir al servei d'atenció espiritual al centre sanitari, segons el protocol de les autoritats, han de fer aquesta petició al personal sanitari del centre.

Tot i això, la tasca social i espiritual realitzada pels sacerdots no ha cessat. S'estan atenent molts menjadors parroquials, s'han activat moltes iniciatives per oferir les celebracions litúrgiques a través dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials, s'han posat en marxa telèfons, correus electrònics, etc., a disposició dels que necessitessin atenció espiritual, escolta o fer qualsevol tipus de consulta... Fins i tot, s'han dut a terme exercicis espirituals i hores santes online. Des de la distància, ha estat possible acompanyar les persones confinades a les seves llars, unes llars que s'han convertit en petites esglésies domèstiques.

Després d'aquestes dues setmanes de total confinament, iniciarem una nova etapa de progressiva obertura. S'anirà valorant la conveniència de deixar oberts els temples -on sigui possible- perquè qui ho desitgi pugui entrar-hi a pregar, parlar amb un prevere o rebre el sagrament de la confessió, sempre amb la màxima prudència, seguint els criteris de les autoritats sanitàries i escoltant el que ens indiquen els tècnics i experts que ens assessoren.

Sobre aquesta qüestió, voldria afegir que s'ha creat una comissió ad hoc, amb la participació de Metges Cristians de Catalunya, per tal d'assessorar la nostra diòcesi en aquest lent camí cap a la normalitat.

Una vegada més, agraeixo a tot el personal sanitari el seu gran servei a tots nosaltres. No vull oblidar-me d'agrair també la important activitat de les empreses i treballadors d'altres sectors que fan possible, amb la seva feina diària, que puguem cobrir les necessitats bàsiques i viure aquests dies amb certa normalitat, malgrat tot.

Aquesta pandèmia ens està obrint a una gran crisi social, política i econòmica. Però tota crisi és una oportunitat. No estem sols, Déu ens acompanya, però la seva acció necessita la nostra col·laboració per fer possible la comunió, per treballar tots units, per posar la nostra atenció, intel·ligència i acció coordinada davant els reptes que se'ns presenten. No és temps per a crítiques. És cert que caldrà avaluar el que ha succeït per aprendre dels errors i demanar-nos perdó. Però ara, hem de prescindir de sigles polítiques i de medalles particulars. És el moment de treballar tots junts, d'ajudar-nos, particularment els mitjans de comunicació, a treure el millor de cadascun de nosaltres.

Sabem que estem de pas, però el Senyor ens convida a fer d'aquest món una anticipació del món que ens espera. Per això, us animo també a demanar amb intensitat al Senyor que insuflí el seu Esperit en tots nosaltres, especialment en els nostres governants mundials, perquè faci possible que treballem units i pel bé comú.

Vull acabar donant les gràcies a tots, professionals, servidors del bé comú, treballadors socials, preveres, voluntaris... pel treball que feu pels altres. Tots, homes i dones de carn i ossos, si caminem units entre nosaltres i amb Déu, som capaços de fer grans coses, com reconstruir Europa després de les dues grans guerres mundials.

